

мку власної діяльності.

Необхідною умовою створення загальноосвітнього простору, яке б сприяло самовизначенню учня основної школи, є введення передпрофільної підготовки через організацію курсів за вибором.

З цією метою необхідно:

- збільшити кількість годин варіативного (шкільного) компоненту Базисного навчального плану у випускному класі основної школи;
- при організації обов'язкових занять за вибором ввести поділ класів на необхідну кількість груп;
- освітнім закладам використовувати години варіативного компоненту, передусім, на організацію передпрофільної підготовки.

Отже, основна функція курсів за вибором у старшій школі — профорієнтаційна. В зв'язку з цим кількість таких курсів повинна бути надлишковою. Вони повинні носити короткостроковий і послідовно по черговий характер, являтися свого роду навчальними модулями. Курси за вибором необхідно вводити поступово. Одночасне введення цілого спектру різноманітних спецкурсів може поставити учня (його сім'ю) перед важковирішуваним завданням. Також необхідна цілеспрямована, випереджаюча робота по засвоєнню учнем самого механізму прийняття рішення, освоєння "поля бажання, можливостей і відповідальності".

Література

1. Ордынская И. Спецкурсы в школе: что это такое? // Обучение и карьера. — №8 — 2006. — С. 80–84.
2. Элективные курсы в профильном обучении. / Под ред. Каспаржак А.Г. — М.: Вита-Пресс, 2004. — 144 с.
3. Левина Т.Т. Технологии профессионального педагогического образования: Учебное пособие для студентов вузов. — М., 2001. — 272 с.

ДО ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

*Ліпартеліані Д.А., Пальшкова І.О.
Південноукраїнський державний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського*

Багаточисленні приклади, коли люди, вважаючи себе, можливо і справедливо, спеціалістами у галузі екології, беруться за викладання та дуже скоро переконаються, що їх зусилля передати знання учням виявляються неспроможними, що такі важливі, необхідні кожному знання засвоюються формально, без очікуваної зацікавленості. А заклики до екологічно виправданої поведінки стають лише привідом для жартів з боку учнів.

Багато чому можна навчити за допомогою підручників, практикумів, екскурсій. Але моральний аспект відрізняє екологію від інших дисциплін. І придатна для інших наук система освіти не працює, коли справа торкається екології, оскільки система, що склалася, « не визначає межі добра і зла, не припускає ніяких обов'язків, закликає до жертви, не робить внесення змін в існуючу філософію цінностей». Це примічено Олдо Леопольдом ще півстоліття тому [2].

Як же викладати екологію дітям? Треба позначити, що екологічна

освіта –не є частиною екології, а це особлива система спеціальних знань, яка швидко розвивається, яка активно використовує досягнення педагогіки, соціології та психології. Задачам та цінностям екологічної освіти відповідає не директивна (інформаційна) модель освіти, яка ґрунтується на безпосередній передачі знань від вчителя до учня, а так звана гуманістична модель [3,4].

Для вчителя, який має бажання плідно працювати з метою екологічного виховання школярів, можна запропонувати такі поради:

1. Відведіть одну стіну у школі для виставки матеріалів з екології. Тут можна вивішувати статті з газет, журналів, малюнки, плакати, твори дітей та інше.

2. Слідкуйте за тим, щоб діти були в курсі сьогоденних екологічних проблем та новин. Розташуйте на стіні великий чистий аркуш паперу з написаним зверху запитанням, що торкається місцевих екологічних проблем, — нехай діти напишуть на цьому папері відповіді. Постійно пропонуйте дітям щось нове, це буде підтримувати їх зацікавленість та розвивати мислення.

3. Робіть виставки знахідок, зібраних під час екскурсій. Підписуйте їх назви — це буде збагачувати словник дітей. Збирайте з журналів та газет цікаві фотографії, статті, малюнки. Складайте їх у папки — це прекрасний довідковий матеріал для різних навчальних дослідницьких проєктів.

4. Навчіть дітей розрізняти птахів за зовнішнім виглядом та співом. Спостерігайте за птахами під час погулянки. Запропонуйте дітям уявити, що вони — птахи. Розкажіть про те, як живляться птахи: більшість з них у день з'їдає удвічі більше власної ваги. Нехай діти уявлять скільки б їм довелося з'їсти, якщо б вони були птахами. Це допоможе дітям зрозуміти, як важко птахам шукати собі їжу і чому треба допомагати птахам.

5. Щоб діти краще засвоїли навчальний матеріал, організуйте ігри-вікторини. Можна придумати ігри за зразком популярних телешоу та улюблених дитячих ігор, наприклад: «Поле чудес», «Що? Де? Коли?», «Найрозумніший».

6. Справляйте такі свята, як: Всесвітній день охорони оточуючого середовища, День Землі, День води, Весняне свято посадки дерев та ін.

7. Запропонуйте дітям написати твір за будь-якою екологічною проблемою, а потім влаштуйте огляд робіт. Розпитайте фахівців, щодо проблем. Обміркуйте їх, використовуючи твори та огляди дітей, а також інформацію, отриману від фахівців.

8. Дізнайтесь у комітетах з екології, які види тварин та рослин у вашій місцевості знаходяться під загрозою знищення, та зробіть стенди присвячені їм. Надайте заняттю таємності: не називайте рослину чи тварину, але опишіть так, щоб діти мали змогу здогадатися, про що або про кого йде мова. Обміркуйте чому певним видам загрожує вимирання.

9. Навчіть дітей цінувати будь-яку живу істоту, показуючи, яка вона красива, неповторна. «Усиновіть» дерево або маленьку ділянку землі. Спостерігайте за ними протягом року, відмічайте зміни, що відбуваються у щоденнику.

Організуйте екологічний клуб для дітей.

10. Памятайте, що будь-який вид діяльності вимагає творчого підходу. Не треба проводити заняття виключно у тому вигляді, у якому вони були розроблені, -приспосовуйте їх до власних і до дитячих потреб

і можливостей.

Література

1. Деміденко Н. Екскурсія в природу. // Початкова освіта. — №31 (81). — 2000.
2. Лисев І.К., Реймерс Н.Ф. Синтез знання и формировання глобальной екології. Пути интеграції біологического и социогуманитарного знання. — М.: Наука, 1984.
3. Маруненко І. Формування екологічної культури учнів. // Рідна школа. — №8. — 2003.
4. Тарасенко І. Вчимося шанувати життя у природі. // Початкова школа. — №1. — 2003, С. 32–35.

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ ВІД „А ДО Ц”

Лядський І.К.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Сучасна біологічна наука стрімко розвивається, що обумовлює появу нових галузей та розділів біології. На жаль, більшість літературних джерел не в повному обсязі висвітлюють цю тему, тим паче, деякі з них подають інформацію тематично та/або уривчасто, що також уповільнює вивчення типології біологічних дисциплін.

Данна публікація є спробою нівелювати прогалину в цій сфері та допомогти всім бажаючим зорієнтуватися серед можливих назв та термінів. Ця робота зовсім не претендує на звання повної, оскільки зібрати величезну кількість інформації стосовно усіх біологічних наук, особливо тих, що з'явилися останнім часом, одній людині майже неможливо. Але буди сподіватися, що спроба виявилася більш-менш вдалою.

Алфавітний покажчик основних біологічних наук сьогодення:

1. **агроекологія** — підрозділ прикладної екології, що вивчає функціонування агроєкосистеми;
2. **акарологія** — розділ зоології, що вивчає кліщів;
3. **альгологія (фікологія)** — розділ ботаніки, що вивчає водорості;
4. **анатомія загальна** — наука про будову організму вцілому та його складових частин (органів, систем) у взаємозв'язку з їхніми функціями, розвитком та впливом зовнішнього середовища;
5. **анатомія людини (анатомія)** — наука про будову людини;
6. **анатомія мікроскопічна** — вивчає мікроструктуру тканин та органів;
7. **анатомія рослин (фітоанатомія)** — наука про будову рослин;
8. **анатомія тварин (зоотомія)** — наука про будову тварин;
9. **анатомія тварин порівняльна** — вивчає закономірності будови і розвитку органів та їх систем шляхом співставлення/порівняння тварин різних систематичних груп;
10. **ангіологія** — розділ анатомії, що вивчає судини;
11. **антропологія** — комплексна наука про людину, як біосоціальну істоту;
12. **аранеологія** — розділ арахнології, що вивчає павуків;
13. **арахнологія** — вивчає павукоподібних та меристомових;